

لودویگ فان بتهوون

Ludwig Van Beethoven

ترجمه: ایرج بلهري

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

عنوان و نام پدیدآور: لودویگ فان بتهوون / [ویراستاران یوزف اشمیت گورگ، هانس اشمیت]:

ترجمه ایرج بله‌ری

مشخصات نشر: تهران: ترنگ، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: [۳۴۴]ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۷۶-۲-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Ludwig van Beethoven, C. ۱۹۷۴

موضوع: بتهوون، لودویگ وان، ۱۷۷۰-۱۸۲۷ م.

موضوع: Beethoven, Ludwig Van

شناسه افزوده: اشمیت-گورگ، یوزف، ۱۸۹۷ - ۱۹۸۱ م.، ویراستار

شناسه افزوده: Schmidt-Gorg, Joseph

شناسه افزوده: اشمیت، هانس، ۱۹۳۰ - م.، ویراستار

شناسه افزوده: Schmidt, Hans

شناسه افزوده: بله‌ری، ایرج، ۱۳۲۳ -، مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج۹ ب۲ / MI, ۴۱۰

رده بندی دیویی: ۷۸۰/۹۲۴

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۵۸۸۶۱

فهرست

۹	مقدمه
	فصل اول
۱۳	لودویگ فان بتهوون
	فصل دوم
۳۹	سمفونی‌ها
	فصل سوم
۵۳	کنسرتوها
	فصل چهارم
۷۵	موسیقی مجلسی همراه با سازهای بادی
	فصل پنجم
۹۵	کوارتت‌ها و کوئینتت‌های زهی
	فصل ششم
۱۱۹	تریوهای زهی

فصل هفتم

۱۳۱..... پیانوتریوها و پیانو کوارتتها

فصل هشتم

۱۵۳..... سناتهای ویلن، سناتهای ویلن سل و واریاسیونها

فصل نهم

۱۸۷..... آثار پیانو

فصل دهم

۲۳۱..... مسها

فصل یازدهم

۲۴۷..... فیدولیو

فصل دوازدهم

۲۵۹..... موسیقی برای صحنه

فصل سیزدهم

۲۸۳..... آوازاها و سایر قطعات آوازی

فصل چهاردهم

۳۰۷..... شخصیت و روش زندگی بتهوون

۳۲۱..... ضمیمه

مقدمه

از زمان بتهوون تا کنون زندگی و آثار وی موضوع بسیاری تفسیرها بوده که شامل نقل قول‌های عالمانه تا تفسیرهای ذهنی و تخیلی در اشعار و داستان‌ها و فیلم‌ها شده‌است. شناخت واقعی این فرد و موسیقی وی بایستی براساس شواهد دست اولی و مدارک متعدد باقیمانده و در دسترس باشد. نامه‌ها، خاطرات، طرح‌ها و نسخ اصلی موسیقی، کتابچه محاورات، گزارش‌های معاصران و نظرات منتقدان موسیقی زمان او خلاصه تمام منابع مورد استفاده قرار گرفته تا این کتاب تدوین و مقدمه‌ای معتبر و مبتنی بر واقعیت در هر زمینه از تفکر خلاقه بتهوون مثل سمفونی‌ها و سایر آثار ارکستری، موسیقی مجلسی و پیانو، مس‌ها، موسیقی برای صحنه و آوازها باشد.

خانه بتهوون در بن احتمالاً جامع‌ترین مجموعه منابع در این زمینه‌ها را داشته، ضمناً خاصه شامل گنجینه ارزشمند هدایی یکی از سخاوتمندترین متخصصین سوئسی به نام دکتر اچ. سی. بود مر می‌شود. در موسسه تحقیق و آرشیو بتهوون تعداد زیادی نسخ دست خطی شامل تولیدات و کپی‌ها تقریباً از تمام نسخ آثار او که همه‌جا شناخته شده‌اند نگهداری می‌شود. نویسندگان این کتاب همگی موسیقی‌شناسانی هستند که به شکلی تنگاتنگ با آرشیو آثار بتهوون در ارتباط بوده و این موضوع یکدستی لازم در روال کار را علیرغم آنکه هر کدام از این نویسندگان به سیاق خود از آنها برداشت کرده‌اند برای ما تضمین می‌کنند. تمام موارد مندرج از مدارک اصلی ترجمه یا جایی که مدرک اصلی موجود نبوده از کپی‌های اولیه یا ورژن‌های چاپی موجود ارائه شده‌است. چون ترجمه مدارک اصلی جذابیت خاصی از نظر بی‌واسطه‌گی دارد سعی شده صحت متن در آن کاملاً لحاظ شود. در

مورد استخراج از نامه‌های آهنگساز جدیت مبذول شده تا برای نخستین بار غلط‌خوانی‌های نسخ چاپی موجود تا این زمان تصحیح شوند.

در انتخاب تصاویر، هدف ایجاد فضای مناسب برای هر فصل بوده و تصاویری که در قطع‌های بزرگ باز تولید شده به‌منظور ارائه تمام جزئیات دیداری از نقاشی‌ها و طرح‌های اصلی است. در نتیجه تعداد محدودی از تصاویر از میان بیش از شش هزار تصویر موجود انتخاب شده‌است. برخی از تصاویر مندرج در این کتاب حتی تاکنون ناشناخته مانده بوده‌اند. این کتاب برای همه آنها که بتهوون را شناخته و تحسین می‌کنند نوشته شده‌است. موسیقی‌دوستان در این کتاب اطلاعات بسیاری پیدا کرده و به‌خوبی می‌توانند بر واقعیت‌های چندی دست یابند که قبلاً از آن آگاه نبوده‌اند. کلیه موارد آن دارای اصالت و مبتنی بر سند بوده و مطالب و منابع ارائه شده، به‌طور کامل همراه با زیرنویس ذکر و از چاپ‌های آلمانی واقع در کتابخانه ترجمه شده‌است. ضمیمه‌ها که توسط هانس ورنر کورتن جمع‌آوری شده خواننده را قادر می‌سازد تا اطلاعات لازم درباره اشخاص، آثار و تصاویر خاص پیدا کند. اطلاعات باارزش ارائه‌شده توسط کتابخانه‌ها و موزه‌ها با عنایت بسیار به نسخ و تصاویر موجود در دسترس نهاده شده که به‌خصوص از موزه تاریخی وین، انجمن موسیقی دوستان وین، کتابخانه ملی اتریش در وین، کتابخانه شهری موقوفه اموال فرهنگی پروس در برلین و انجمن خانه بتهوون در بن باید نام برد.

بسیاری از عکس‌ها توسط هرمان بورش (برونشوینگ) باز تولید شده و ضمناً تشکر خاص از او و دکتر اورسولا دی. راوش هاوپت (هامبورگ) و فرانتس نویس (هامبورگ) که نقشی در آماده‌سازی این کتاب داشته‌اند لازم است.

فصل اول

لودویگ فان بتهوون

یوزف اشمیت گئورگ

زندگی بتهوون

اندکی قبل از کریسمس سال ۱۷۷۰ لودویگ فان بتهوون در خانه شماره ۵۱۵ (شماره کنونی ۲۰) در بُن گاسه در شهر قدیمی بن محل استقرار الکتور کلن متولد شد. وی در کلیسای سن رمه گیوس روز هفدهم دسامبر غسل تعمید داده شد و به رسمیت کاتولیکی این غسل تعمید برای کودکان می‌بایستی در روز تولد و یا حداکثر دو روز بعد از آن انجام شود. از این روز تولد بتهوون با این صورت یقیناً شانزدهم یا هفدهم و به احتمال ضعیف کمی بعد از اینها بوده است.

پدرش یوهان خواننده تنور نمازخانه الکتور بوده و در همانجا نیز پدربزرگش در زمان خود به عنوان مدیر کلیسا فعالیت داشته است. برخی از نیاکان او از منطقه فلاندر و استان برابانت آمده و اسلاف مادری وی که از منطقه موسه‌له و راین بوده‌اند، این امکان را به وجود می‌آورد تا شجره او از قرن پانزدهم دنبال شود. فان بتهوون‌های قبلی اکثراً کارگران مزارع دهکده‌های کوچک، تقریباً در محدوده مثلی بین شهرهای بروکسل، لوون، مشه‌لن بوده‌اند. بعدها اعقاب آنها هنرمند و صنعتگر شده و پدربزرگ بتهوون به نام میسائل سرانوائی در مشه‌لن، در معاملات پارچه توری و بورس املاک رایج هم به شکلی بی‌مهابا کار کرده است. سرانجام هم برای رهائی از دست طلبکارها، از طریق کله‌وه به بن

فرار کرده است. پسرش لودویگ که پدر بزرگ آهنگساز باشد بعدها به خدمت نمازخانه دربار در آمد. در جوانی لودویگ پسر بچه‌ای در کلیسای جامع مش‌لن و خواننده کر بوده که بعدها در کلیساهای اصلی لوون و لیتر به کار پرداخت. اسقف اعظم الکتوری کلن که اسقف نشین لیتر را هم در اختیار داشته او را در ۱۷۳۳ به نمازخانه دربار بن منتقل ساخت. در همین سال این خواننده جوان باس با ماریا یوزفاپل که محل تولدش روشن نیست ازدواج کرده و به نظر می‌رسد که او از سرزمین راین بوده، چنانچه از نامش برمی‌آید و بی اعتبار هم نیست احتمالاً او از منطقه آلمان جنوبی یا اطریش بوده است.

پسر آنها یوهان نیز خود به کار موسیقی اشتغال داشته و خواننده تنور نمازخانه دربار بوده و در مجامع طبقات بالا تدریس می‌کرده است. در ۱۲ نوامبر ۱۷۶۷ در کلیسای سن رمه گیوس بن با دختر بیست و یکساله‌ای به نام ماریا ماگدالنه که وریچ بیوه جوان مباشر الکتور شهر تری یر ازدواج کرد. آنها دارای هفت فرزند شدند که اولی به نام لودویگ خیلی زود مُرد و نام او را به فرزند بعد دادند. از میان سایر بچه‌ها غیر از لودویگ دو برادر به نام‌های نیکلائوس یوهان و کاسپار کارل زنده ماندند که بعدها به دنبال لودویگ به وین مهاجرت کردند.

در مقالات و افسانه‌های بسیار در ارتباط با والدین بتهوون و هنوز هم رایج، وی را پسر یک می‌خواره و دختری خدمتکار می‌دانند. نظریات درباره زمینه خانوادگی او عمدتاً ریشه در بسیاری از این نوع تفکرات دارند. پدر بتهوون، یوهان احتمالاً اندکی در کار خود بی‌قید و بی‌نظم بوده و آن‌چنان جدی و باوقار که به درد شغل کاپل مایستری دربار بخورد نبوده است. هیچ علاقه غیر ضرور به باده‌نوشی نداشته معذالک پس از طی بسیاری مصائب از جمله ازدست‌دادن زن و یک دختر جوانش در ۱۷۸۷ احتمالاً به خمر رو آورده است.

مادر بتهوون زنی بسیار آرام و پرهیزکار و آنطور که دوستانش در وین اظهار کرده‌اند از خانواده‌ای مشخص بوده و پیشینیان او اکثراً مدیران کلیسا و دربار یا تا آنجا که می‌دانیم روستاییان و صنعتگران خاضعی بوده‌اند. بسیاری از متقدمان خانواده مادرش در خدمت الکتورهای شهر تری یر یا بازرگان و

کشتیران یا شهردار، عضو انجمن شهر و کشیش‌های والامرتبه بوده و خود او نیز قبل از ازدواج با یوهان فان بتهوون همسر مباشر الکتورتری‌یر بوده است. از این نظر شایعات و افسانه‌های نامربوط مندرج در منابع را باید فراموش کرد.

آنچه از همان اوان کودکی لودویگ جوان در رابطه با آموزش دروس موسیقی داشته مشخص می‌کند که او هم بدون تردید مصمم بوده تا مثل پدر و پدربزرگش یکی از موسیقیدانان الکتور شود. اولین درس‌های موسیقی را از پدر خود یوهان گرفت و در ۲۶ مارچ ۱۷۷۸ اولین حضور خود را در کنسرتی در کلن تجربه کرد. این تاریخ ضمناً تاریخ مرگ بتهوون در همین روز و همین ماه در وین هم بوده است.

معلمانی قابل، آموزش این کودک نابغه را عهده‌دار شدند. ارگ‌نواز پیر دربار به‌نام فان دن ایدن و فردریش فایفر به او پیانو آموختند. دروس ویلن را از ویلن‌نواز دربار روانتینی پسرعم مادرش گرفت. او ارگ‌نوازی را حرفه کرد و هرروز ساعت ۶ صبح در کلیسای مینورتیس (سن رمه گیوس) زیر نظر ارگ‌نوازی به‌نام زن سن ارگ می‌نواخت. توانایی‌هایش در این دروس دوستانش را تحت‌الشعاع قرار داد. اما رشد موسیقی او در اثر نفوذ کریستیان گوتلوب نیفه به‌دست آمد. او که از ۱۷۷۹ در بن می‌زیست پس از مرگ ون دن ایدن ارگ‌نواز دربار شد، وی موسیقیدانی تحصیل کرده و در حرفه آهنگسازی شهرت داشت. آموزش موسیقی کودک نابغه در این زمان بسیار قانونمندتر شده و علاوه بر دروس پیانو دستوراتی هم درباره باس مداوم و کمپوزسیون گرفت. در سال ۱۷۸۲ زمانی که حدود یازده سال داشت معاون معلم خود و کمک ارگ‌نواز شد. سال بعد اولین آثارش به‌نام واریاسیون‌ها روی مارشی از درسلر انتشار یافت. در ۱۷۸۴ سه سنات پیانوی خود را به الکتور تقدیم کرد. در همین سال و در سیزده سالگی دومین ارگ‌نواز دربار شد و درها به‌رویش باز شدند و به دنبال پدر و پدربزرگ، پستی مطمئن و قابل احترام یافته و موسیقیدان دربار شد. فیشر که سرناوایی در بن بود درباره بتهوون جوان و طرز لباس پوشیدن او به سبک درباری چنین شرحی داده: «باکتی آبی دریایی، شلواری سبز

و کمر بند و جوراب‌های سفید یا سیاه ابریشمی، کفش‌هایی پاپیون‌دار مشکی، جلیقه ابریشمی سفید گلدار با جیب‌های لبه‌دوزی شده از رشته‌هایی طلایی واقعی که رویش قیطان‌دوزی شده، موهای مجعد دم‌اسبی و کلاهی زیر بازوی چپ و در دست راست کمرش، شمشیری با تسمه نقره‌ای. «گفته شده که: «کوتاه‌قد، قوی‌هیکل با شانه‌های پهن و گردنی کوتاه، سری بزرگ، سیمایی سبزه‌رو، همواره موقع قدم‌زدن به جلو خم می‌شده و در جوانی در خانه او را (اسپانیایی) می‌خوانده‌اند.»

تأثیر نیفه برایین وردست جوان از حیطه محض حرفه‌ای بسیار فراتر رفت. او تنها شاگرد خود را با هنر آهنگسازان مانهایم و لایپزیگ، با آثار کارل فیلیپ امانوئل باخ و دنیای قانونمند یوهان سباستیان و سازه‌های معاصر ادبیات و فلسفه آلمان آشنا ساخت. در مقر موسیقی دربار از ۱۷۸۸ به بعد بتهوون با نوازندگی ویولا و نوازندگی در کلیسا و کنسرتها و اپراها توانست به سرعت تجربیات موسیقی بسیاری را جذب کند و در عین تماس با جامعه متمدن شهر محل اقامت خود، به افق‌های اندیشمندانه‌اش وسعت بخشید. مهم‌تر از همه دوستانی را در منزل هلنه فون بروی نینگ بیوه‌ای درباری در مونستر پلاتس یافت که وی را با ادبیات و فلسفه آن عصر آشنا ساختند. در آنجا آثار کلویشتوک، گوته و شیلر را شناخت و به شدت تحت تأثیر اندیشه وظیفه‌مندی کانت قرار گرفت. او از خواندن آثار نویسندگان کلاسیک عهد قدیم شادمان بود و به نوشته‌های نویسندگان جنبش رمانتیک که هنوز در مراحل اولیه رشد خود بودند بذل توجه می‌کرد.

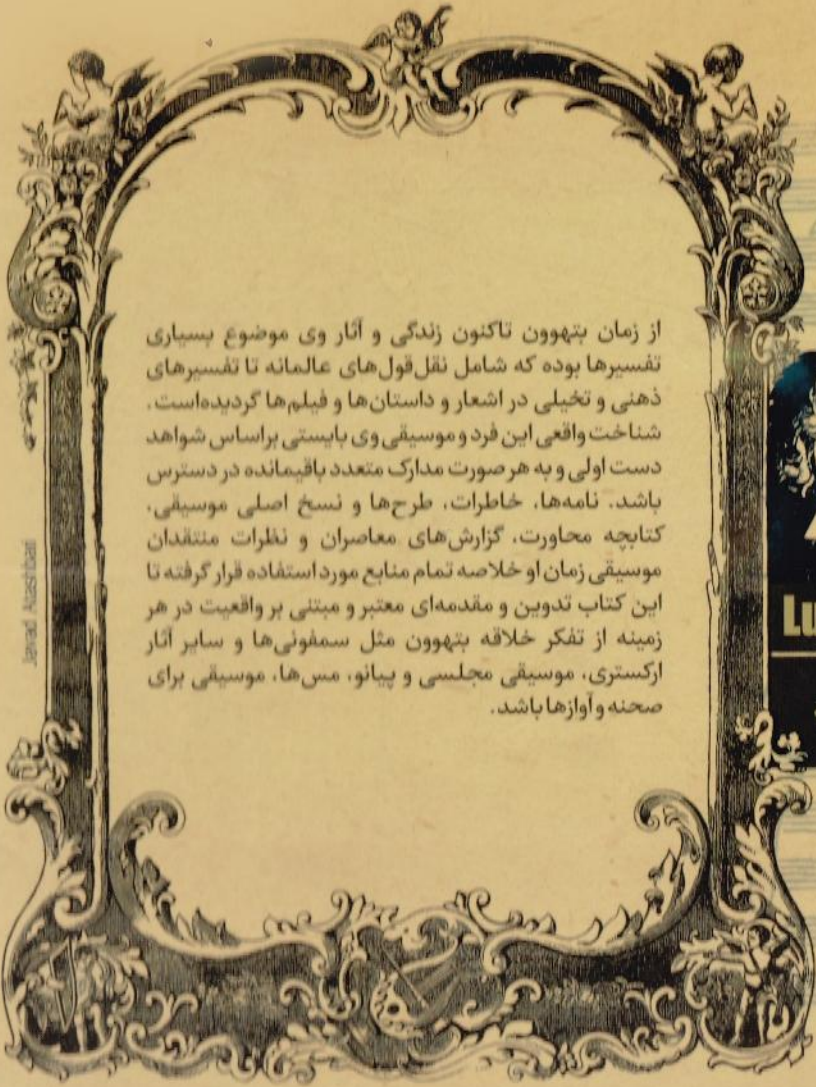
آثار اولیه وی به خصوص آثار پیانویی و موسیقی مجلسی و به‌زودی هم آوازها و آثار کرال و باله‌های قهرمانی‌اش که بسیاری از آنها حتی در طول زندگی وی انتشار هم نیافتند مورد توجه قرار گرفتند. این آثار شامل مهم‌ترین کارهای ساخته شده در بن مثل دوکانتات یکی به مناسبت مرگ امپراطور یوزف دوّم و دیگری جلوس لئوپولد دوّم بر تخت سلطنت بودند.

با اقامت کوتاهی در وین سال ۱۷۸۷ وی موتسارت را ملاقات کرد اما به‌علت بیماری جدی مادرش و نگرانی درباره خانواده و به‌دوش داشتن وظیفه حمایت از برادرانش به‌سرعت به بن بازگشت. پنج سال بعد

بتهوون ۱۷

به اتفاق هر دو برادر جوانترش که به سن بلوغ رسیده بودند دوباره به وین بازگشت. با موقعیتی که دوستش کنت والد شتین برایش فراهم آورده و با مرخصی از کار خود در دربار که از الکتور گرفت از آنجا رها شد و در وین سکونت گزید و توانست تحصیل موسیقی را با یوزف هیدن در وین ادامه دهد. در مورد او می خوانیم: «به علت سختکوشی لاینقطع، روح مونسارت و دستان هیدن در او حلول کرده است.» مسافرت وی پس از روز قدیسین در ۱۷۹۲ یعنی دوم و سوم نوامبر آغاز شد. در کتابچه یادداشت، دریافت اجازه ورود خود به وین را در ۲۴ اکتبر ذکر کرده و در همانجا هم از دوستان و حامیان خود نام برده و در خط آخر نام والدشیتن را ذکر کرده است.

در اواسط نوامبر ۱۷۹۲ بتهوون برای بار دوم وارد وین شد و بعد از آن غیر از چند سفر کوتاه هیچگاه دوباره این شهر را ترک نکرد. در موقع ورود هنوز عضو تشکیلات موسیقی دربار بن بوده و مرخصی خود را از آنجا گرفته بود. چند سال بعد تشکیلات آن الکتورال از هم فروپاشید و سمت او در بن نیز خودبه خود ملغی شد و هیچگاه دیگر به شهر بومی خود مراجعت نکرد و زیبایی های سرزمین راین را که اغلب در نامه هایش با اشتیاق از آن برای دوستانش گفته دیگر ندید. از آن به بعد در زندگی روی پای خود ایستاده و به قابلیت های خود متکی شد. ابتدا درس های کنترپوآن را از استاد پیر، هیدن گرفت اما به زودی متوجه شد که هیدن به علت درگیری شدید در کار، اشتباهات زیادی را در کار شاگردانش متوجه نشده در نتیجه به آهنگساز دیگری بنام یوهان شنک برای آموزش خود مراجعه کرد. هیدن که در ۱۷۹۴ عازم انگلستان بود برای وی امکان ادامه تحصیل کنترپوآن را با تئوریسین معروف یوهان گنورگ آلبرختس برگر فراهم آورد. بتهوون دستوراتی نیز در مورد آواز از آنتونیو سالییری گرفت. با توصیه هایی که بتهوون از بن به خصوص برای کنت والدشیتن با خود آورده بود، به زودی امکان حضور در مراکز برجسته اجتماعات هنری وین برایش فراهم شد و در موسیقی خانه های اشراف به رویش باز شد و سالن های ممولین و کنسرت های خانگی بورژواهای هنردوست، طبقه پایین تر جامعه هم نام او را به عنوان پیانیستی مشهور برای اولین بار شناساندند.

از زمان بتهوون تاکنون زندگی و آثار وی موضوع بسیاری تفسیرها بوده که شامل نقل قول‌های عالمانه تا تفسیرهای ذهنی و تخیلی در اشعار و داستان‌ها و فیلم‌ها گردیده‌است. شناخت واقعی این فرد و موسیقی وی بایستی براساس شواهد دست‌اولی و به هر صورت مدارک متعدد باقیمانده در دسترس باشد. نامه‌ها، خاطرات، طرح‌ها و نسخ اصلی موسیقی. کتابچه محاورت، گزارش‌های معاصران و نظرات منتقدان موسیقی زمان او خلاصه تمام منابع مورد استفاده قرار گرفته تا این کتاب تدوین و مقدمه‌ای معتبر و مبتنی بر واقعیت در هر زمینه از تفکر خلاقه بتهوون مثل سمفونی‌ها و سایر آثار ارکستری، موسیقی مجلسی و پیانو، مس‌ها، موسیقی برای صحنه و آوازها باشد.

Javad Alizadeh

Ludwig Van Beethoven

9 786009 577620

(لودویگ فان بتهوون زندگی‌نامه)

کتابخانه ملی ایران
۹۷۸۶۰۰۹۵۷۷۶۲۰